

Recenzió az *Állatasszisztált kutatások. Kaposvári Gyógypedagógiai Vademecum III.* című kiadványról

Takács István (2015, szerk.): *Állatasszisztált kutatások. Kaposvári Gyógypedagógiai Vademecum. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Gyógypedagógiai Intézet, Kaposvár, ISBN 978-963-9821-94-1*

VARGÁNE FÓNAGY ERSZÉBET

nyugalmazott főiskolai docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar

A sorozat harmadik kötete folytatja a műhelyben végzett állatasszisztált munka bemutatását. A kötetben olvasható tanulmányok az elméleti háttér leírása mellett, különféle állatok különféle élethelyzetekben alkalmazható gyógypedagógiai szerepét bemutató esettanulmányokról számolnak be. A kutatások középpontjában ezúttal kisállatok: nyulak és kutyák álltak.

Kulcsszavak: állatasszisztált pedagógia, állatasszisztált terápia, kompetenciafejlesztés, nyulak, kutyák

*„Egy állat barátsága az egészség szigete az örület világában.
Legyen kutya, macska, madár, hal vagy teknős,
egy állat mindig hűséges és őszinte barát marad,
akivel nem kell versenyezni, akár jót, akár rosszat hoz az élet”*

(Boris M. Levinson)

Az állatasszisztált oktatás az állatok bevonásával végzett munka. Az állatasszisztált tevékenységek különböző állatok bevonásával folyhatnak. Hazánkban legismertebbek a lóval és a kutyával kísért foglalkozások. Ebben a tevékenységben kíván új utat nyitni a kaposvári gyógypedagógus-képzés, amely kutatási programjában a törpenyulakkal való fejlesztést is bevonja a pedagógiai munkába.

Ennek a törekvésnek a jegyében jelen tanulmánykötet első része – négy tanulmány – a nyulak bevonásával történt viszonylatokba nyújt betekintést.

A kötet első tanulmánya (*Az állatasszisztált pedagógiai fejlesztés és a pedagógus-gyermek kapcsolat együttes hatásának vizsgálata*) a rövidtávú memória fejlesztésére 5–8 éves ép értelmű gyerekek heterogén csoportjával lefolytatott piros programot mutatja be. A

vizsgálatot végzők arra a feltételezésre keresték a választ, hogy a nyúl jelenlétében valamely kognitív képességet érintő területen javul a gyermekek teljesítménye.

A vizsgálat megerősítette azt a feltételezést, hogy az állattal segített pedagógiai fejlesztés hatásos, nagyszerű módja lehet a pedagógiai eszköztár színesítésének. A munka sikerességét garantálja, ha az állatasszisztált pedagógiai fejlesztés olyan ideális pedagógus-gyermek viszonytal párosul, amelynek alapja az elfogadó, bensőséges bizalom.

Ugyancsak óvodáskorú gyermekek körében zajlott az a fejlesztésre vonatkozó hatékony egyéni foglalkozásokon, játékos formában nyuszi bevonásával történt vizsgálat, amelyek Gyöngyösi Anita és Iváncsik Réka tanulmánya mutat be. A kérdőívek, a megfigyelések, a szülői visszajelzések és az esettanulmányok

eredményei alátámasztották, hogy az állat jelenléte minden esetben pozitív lelkiállapotot eredményez, hatásai előnyösen ötvözhetők a pedagógus munkájába. A vizsgálat eredményei az olvasót is meggyőzhetik, hogy az állatok jelenlétében történő foglalkozások új lehetőséget kínálnak a gyermekek különböző magatartási és viselkedési zavarainak hatékonyabb kezelése, megoldása szempontjából.

Az állatasszisztált terápia és a figyelem fejlesztésének lehetőségei az óvodában című publikáció egy olyan hathetes „nyulas” program tapasztalatait mutatja be, amelyen – az előzőkhöz hasonlóan – öt-hatéves gyerekek, heti 2 foglalkozás keretében vettek részt.

A konkrét kutatáshoz kapcsolódó elméleti kitekintés megismerteti az olvasóval az állatasszisztált terápia alkalmazásának területeit, a benne rejlő fizikai (testi), emocionális, szociális és kognitív hatásokat érintő lehetőségeit. A kutatás eredményeinek részletes bemutatása, elemzése során a szerzők – bár általánosítható megállapításaik levonására kevésnek tartották a hathetes időszakot – azt a következtetést egyértelműen megfogalmazták, hogy azok a pozitív hatások, amelyek érzelmi oldalról segítették a gyermekek motivációját, figyelmének fenntartását, igazolják az állatasszisztáló terápia hasznosságát, létjogosultságát. A nyúllal találkozó gyermekek figyelmét könnyebb volt fenntartani, mint azokét, akik az állattal nem találkoztak.

Keolu Józsefné és Takács István szerzőpáros cikkében bemutatott vizsgálat 15 hatéves gyerek körében zajlott. A résztvevő gyerekek közül heten másik intézményből érkeztek. A régebben egy csoportba járó gyerekek nem voltak nyitottak velük szemben. A vizsgálók az állatasszisztált pedagógiai fejlesztéssel szerették volna elérni a kiválasztott szorongó, magatartászavarral küzdő gyerekeknek legyenek kötődései a csoporton belül, illetve egyéni képességeik, memóriájuk erősödjön.

A publikációban a szerzők szemléletesen bemutatják a 3 külön csoportban (nyúllal, nyúl a ketrecben, nyúl nélkül) végzett fejlesztést, egyénekre lebontva annak eredményeit.

Az állatasszisztált aktivitás lehetőségei a pedagógiai fejlesztésben című esettanulmány

egy 4 éves kisfiú fejlesztésének két szakaszát mutatja be, annak illusztrálására, hogy a mehallgatással és társállat bevonásával bővített mozgásfejlesztés miként fejti ki motiváló hatását és segít a szorongás oldásában, a szorongásszint csökkentésében.

A tanulmánykötet második részében található cikkek a kutyák bevonásával folytatott pedagógiai fejlesztéseket mutatják be.

Marcali-Kiss Rita és Molnár Marcell tanulmányának bevezető gondolatai a kutya terápiás célra való alkalmasságát indokolják, illetve röviden szólnak az eddigi kutatásokról. Saját vizsgálatukban nyolc 4. osztályos gyermeket és 2 kutyát (heti váltásban) vettek be. Kérdőívek, gyermekrajzok és videofelvételek elemzése alapján kimutatták, hogy a kutya igen nagy segítség a gyerekek tanulási motivációjának erősítésében, illetve a tanítógyerek közötti viszony szorosabbá válásában. De azt is leszögezik, hogy a kutyák nagyon jól felismerik, hogy a gyerek milyen személyiség. Könnyebben elfogadják az együttműködő, kifelé forduló, nyitottabb gyerekeket, de szívesen vannak együtt a zárkózottabbakkal is.

Gyógypedagógus, pedagógusok körében ma már ismert ténynek tekinthető, hogy a kutya bevonása a pedagógiai fejlesztésbe növeli a motivációs szintet, de kihat a gyermek képességeinek fejlesztésére is.

Bízz bennem, segítek! c. tanulmány a kutyának az értelmi fogyatékos gyermekek szociális képességeire, kommunikációjára gyakorolt hatását – úgy is mint egy eljövendő nagyobb kutatás bevezetését – kívánja bemutatni. A megfigyelés fő szempontja a kutya és a gyermek közötti kontaktus – elsősorban a bizalom és a kötődés alakulása, fejlődése – volt. A három csoportban (enyhe fokba sérült, közép-súlyos és súlyos fokban sérült) egyértelműen, pozitívan alakuló kapcsolat-fejlődést lehetett tapasztalni, nagy részüknél kialakult a kutya felé a várt bizalom. A legnagyobb fejlődést az enyhe értelmi fogyatékos csoport érte el.

A kutyás terápia alkalmazhatósága a logopédiai dadogás terápiában címet viselő tanulmány szerzői arra vállalkoztak, hogy felmérjék Magyarországon hol és milyen mértékben, módon, milyen eredményekkel

alkalmazzák a beszédhibás gyerekeknél ez a terápiát. Tapasztalataik röviden abban összegezhetők, hogy annak ellenére, hogy a kutyás terápia szinte kimeríthetetlen lehetőségeket rejt a gyermekek fejlesztésébe, hazánkban ezt a terápiát a logopédiai dadogás terápiájának kiegészítő módszereként gyakorlatilag alig alkalmazzák. A szerzők elsősorban szakemberhiányban látják fő okát annak, hogy ez a módszer még nem igazán tudott teret nyerni.

A gyermekrajzok – konkrétan az állatok ábrázolása – megfigyeléséből adódó tapasztalatok a témája Koller Tímea és Takács István tanulmányának. 2014 novembere és 2015 áprilisa között – havonta egy alkalommal – készített rajzot a kiválasztott 14 középső és nagycsoportos óvodás (kétszemélyes helyzetben). Egy-egy gyermek esetismertetéséhez a vizsgálatot végzők 4–4 rajzot elemeztek. A vizsgálatok és a folyamatos megfigyelések révén arra a következtetésre jutottak, hogy az élő állat jelenléte hatással volt az ábrázolásra. Összességében a csoport minden tagjának, saját magához képest, fejlődött az ábrázolási tevékenysége. A kutya motiváló erejét kihasználva a legtöbb gyerekhez könnyebben meg lehetett találni az utat bizalmuk kialakításában (ui. *Bízz bennem, segíték!* c. tanulmány). A tapasztalatok arra is egyértelműen rámutattak, hogy a kutya önzetlen szeretete révén, annak segítségével milyen hatalmas eredmények érhetők el egy gyermek fejlődésében.

Különböző állatfajok hatásának vizsgálata állatasszisztált pedagógiai foglalkozásokon – a szerzőpáros által a kutatásba bevont gyerekcsoport nehéz, rossz magatartású, gyenge képességekkel rendelkező 3–4. osztályos gyerekekből tevődött össze. A vizsgálatba különböző kisállatokat vontak be: teknős, aranyhőrcsögök, nyúl, kutya. A kérdőívek elemzése során megállapították, hogy fajtól függetlenül az állatok jelenléte a csoportba egyaránt pozitívan hatott: a teknős egzotikus kinézete, a hőrcsögök gyámoltalansága, a nyúlból fakadó nyugalom és béke, a kutya feltétel nélküli szeretete mind azzal a következménnyel járt, hogy a gyerekek az állatok jelenlétében motiváltabbá váltak, javult a magatartásuk, illetve pozitívan változott a pedagógussal való kapcsolatuk (jobb és bensőségebb lett a viszony).

Az állatokkal való kapcsolatban a veszteség, a gyász, a halál tényének megélése, ennek a feldolgozása nem kerülhető el. A tanulmánykötet utolsó cikke ebbe a témába enged meg egy rövid betekintést az interneten közzétett kérdőíves felmérés (18. életévüket betöltött megkérdezettekől 90 válasz érkezett) során megfogalmazott válaszokból vett idézetekkel.

A tanulmánykötet mintegy függelékként egy *Instrukciós munkafüzetet* is tartalmaz, amely a pedagógusok, gyógypedagógusok számára is kipróbálható, többféle módon felhasználható eszközt, módszert biztosíthat.

Jelen tanulmánykötet a színvonalas, kutatásokkal alátámasztott ismereteket megfogalmazó cikkeivel egyaránt alkalmas az állatasszisztált pedagógia kultuszával kapcsolatos szakmai érdeklődés felkeltésére, az állatok segítő, támogató, elfogadó attitűdjének megismerésével, felhasználhatóságát igénybe vevő pedagógiai módszerek szélesebb körű alkalmazásának biztosítására.

Book review: Állatasszisztált kutatások. Kaposvári Gyógypedagógiai Vademecum III.

The third part of the series continues with the presentation of the animal assisted work enhanced in the umbrella of the Kaposvári Egyetem. Texts of the monograph are dealing with the theoretical background of the animal assisted therapy as well as with the possibilities of therapeutic work with animals in several life situations. In the focus of the researches are small animals: rabbits and dogs.

Keywords: *animal assisted pedagogy, animal assisted therapy, development of competencies, rabbits, dogs*

Vargáné Fónagy Erzsébet (2017): Recenzió az Állatasszisztált kutatások. Kaposvári Gyógypedagógiai Vademecum című kiadványról. Takács István (2015, szerk.): Állatasszisztált kutatások. Kaposvári Gyógypedagógiai Vademecum. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Gyógypedagógiai Intézet, Kaposvár, ISBN 978-963-9821-94-1. *Gyermeknevelés*, 5. 2. sz., 92–95.